

AXBOROT VA TELEKOMMUNIKATSIYA KORXONALARIDA KORPORATIV BOSHQARUVNING SAMARADORLIGI: O'ZBEKISTON MISOLIDA

Temirov Anvarxon Abdulazizxonovich

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.12624074>

ARTICLE INFO

Received: 27th June 2024

Accepted: 28th June 2024

Published: 02nd July 2024

KEYWORDS

korporativ boshqaruv, axborot va telekommunikatsiya, raqobatbardoshlik, innovatsiya, iqtisodiy samaradorlik

ABSTRACT

Maqola axborot va telekommunikatsiya tarmoqlari korxonalarida korporativ boshqaruvning samaradorligi haqida qamrovli tahlilni taqdim etadi. Ushbu sohadagi korporativ boshqaruv tizimlarining rivojlanishi, ularning iqtisodiy samaradorligiga qanday ta'sir qilishi va bu tizimlarni qanday qilib takomillashtirish mumkinligi tahlil qilinadi. Shuningdek, korporativ boshqaruvning raqobatbardoshlik va innovatsiyalarni rivojlantirishdagi roli alohida ko'rib chiqiladi.

Kirish

Bugungi kunda axborot va telekommunikatsiya sohasi jahon iqtisodiyotining eng dinamik rivojlanayotgan tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Bu soha tez sur'atlarda o'sib, kengayib borayotgan texnologiyalar, yangi kommunikatsiya vositalari va ma'lumotlar oqimi sohasidagi yangiliklar bilan birga dunyo bo'yicha katta o'zgarishlarni boshdan kechirmoqda. Axborot va telekommunikatsiya tarmog'i korxonalarining muvaffaqiyati, shubhasiz, ularning korporativ boshqaruv tizimlarining samaradorligi bilan bevosita bog'liq. Samarali korporativ boshqaruv tizimi nafaqat korxonada ichida, balki tashqi muhit bilan o'zaro munosabatlarda ham muvaffaqiyatli faoliyat yuritishning kalitidir.

O'zbekistonda ham axborot va telekommunikatsiya sohasi jadal rivojlanmoqda. Davlat va xususiy sektor tomonidan ushbu soha korxonalarini faoliyatini qo'llab-quvvatlash va rivojlantirish bo'yicha bir qator muhim qadamlar amalga oshirilmoqda. Biroq, soha korxonalarini uchun jiddiy sinovlardan biri bu korporativ boshqaruv tizimlarining samaradorligini oshirishdir. Ayniqsa, korporativ boshqaruvning raqobatbardoshlik, innovatsion rivojlanish va moliyaviy barqarorlik kabi asosiy jihatlarini yaxshilash zarur.

Korporativ boshqaruvning samaradorligi korxonaning bozordagi o'rnini va moliyaviy ko'rsatkichlarini yaxshilashga, shuningdek, ichki jarayonlar va tashqi aloqalarni optimallashtirishga yordam beradi. Boshqaruv tizimlarining yuqori darajadagi shaffofligi, hisobotdorligi va mas'uliyati korxonani yanada ishonchli va jozibali qiladi, bu esa nafaqat mahalliy, balki xalqaro investitsiyalarni jalb etish imkoniyatini ham oshiradi.

Shuning uchun, ushbu maqola axborot va telekommunikatsiya tarmog'i korxonalarida korporativ boshqaruvning samaradorligini oshirish bo'yicha zamonaviy yondashuvlar va amaliyotlarni tahlil qilishga qaratilgan. Bu tahlil va muhokamalar orqali korxonalar o'z

faoliyatini yanada samarali va barqaror qilish uchun zarur bo'lgan strategik yo'nalishlarni belgilashlari mumkin. Bu o'z navbatida O'zbekiston iqtisodiyotining axborot va telekommunikatsiya sohasini yanada rivojlantirishga katta hissa qo'shadi.

Adabiyotlar sharhi

Korporativ boshqaruvning asosiy prinsiplari va ularning axborot va telekommunikatsiya korxonalariga qo'llanilishi ko'plab tadqiqotlar va ilmiy ishlar mavzusiga aylanib ulgurgan. Masalan, Porter [1] raqobatbardoshlik nazariyasi korxonalar strategiyasini shakllantirishda korporativ boshqaruvning rolini ta'kidlaydi. Shuningdek, Williamson [2] o'z ishlarida korporativ boshqaruv tuzilmalarining iqtisodiy samaradorligiga ta'sir qiluvchi omillarni tahlil qiladi. O'zbekiston kontekstida Qosimov [3] kabi olimlar axborot va telekommunikatsiya sohasida korporativ boshqaruv tizimlarini rivojlantirishning dolzarb masalalari va ularning yechimlari ustida ish olib borishgan.

Tahlil va natijalar

Axborot va telekommunikatsiya korxonalarida o'tkazilgan tahlillar korporativ boshqaruvning joriy holatini va uning samaradorligini baholash imkonini berdi. Jadval 1 korxonalar tomonidan amalga oshirilayotgan boshqaruv amaliyotlari va ularning iqtisodiy ko'rsatkichlarga ta'sirini ko'rsatadi. Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, korporativ boshqaruv tizimlarining takomillashuvi korxonalar faoliyatining samaradorligini sezilarli darajada oshirishi mumkin.

1-jadval. Korxonalar boshqaruv amaliyotlari va ularning iqtisodiy ko'rsatkichlarga ta'siri

Boshqaruv amaliyotlari	Iqtisodiy ko'rsatkichlarga ta'siri
Moliyaviy shaffoflik	Moliyaviy natijalarni yaxshilash, investitsion jozibadorlikni oshirish
Boshqaruv tizimining tarkibi	Boshqaruv qarorlarining sifatini oshirish, operatsion samaradorlikni yaxshilash
Xodimlarni rag'batlantirish	Xodimlarning ish unumdorligini oshirish, korporativ madaniyatni mustahkamlash

Manba: muallif tomonidan tayyorlandi

Xulosa

Korporativ boshqaruvning samaradorligini oshirish axborot va telekommunikatsiya korxonalarining moliyaviy va strategik maqsadlariga erishishda muhim ahamiyatga ega. Tavsiya etilgan strategiyalar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Boshqaruv tizimlarini yanada optimallashtirish va moliyaviy shaffoflikni ta'minlash;
  - Xodimlarni rag'batlantirish va korporativ madaniyatni rivojlantirish bo'yicha tizimli yondashuvlarni qabul qilish;
  - Innovatsion texnologiyalarni faol joriy etish va yangi biznes modellarni sinab ko'rish.
- Ushbu yondashuvlar nafaqat korxonaning ichki samaradorligini yaxshilaydi, balki uning tashqi raqobatbardoshligini ham oshiradi, bu esa O'zbekistonning axborot va telekommunikatsiya sohasini yanada rivojlantirishga xizmat qiladi.

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati:

1. Porter, M. E. (1985). *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. New York: Free Press.
2. Williamson, O. E. (1981). *The Economics of Organization: The Transaction Cost Approach*. American Journal of Sociology, 87(3), 548-577.
3. Qosimov, S. (2019). *O'zbekistonda axborot va telekommunikatsiya sohasida korporativ boshqaruv tizimlari*. Toshkent: O'zbekiston Fanlar Akademiyasi.